

פניני הלכה ואגדה' במעלת עשרה הראשונים המשכימין לבית הכנסת בתקופת חג הפסח

יו"ל בס"ד לזכוי הרבים - עיה"ת אלעד ערב פסח תשפ"א
מתוך הספר "ומשחרי ימצאונני" כל-בו במעלת עשרה הראשונים
- ניתן ומצוה לצלם ולהפיץ -

טעם חדש למעלת ההשכמה לבית הכנסת בערב פסח¹

מצינו בפוסקים, דישנם ימים מיוחדים בשנה, בהם נוהגים לבוא בהשכמה לבית הכנסת. ואחד מהם הוא: ערב פסח. עי' שו"ע הרב סי' תכ"ט סעי' ט"ז, וז"ל: **בערב פסח שחרית משכימין לביהכ"נ** כדי שיגמור סעודתו קודם שעה ד', עיין סי' תמ"ג, עכ"ל. וכי"ה בסידור היעב"ץ דיני ער"פ (דלת ב' אות א'), וביערוך השולחן שם סעי' ח', עיי"ש². ועי"ד האגדה, יתכן לומר עוד **טעם חדש, מדוע בערב פסח ראוי להשכים לבית הכנסת**. לפי מש"כ ב'אור זרוע' הלכות פסח (ח"ב סוסי" רכו), דרבים העושים מצוה ביחד, מצוה לזרז נפשו להיות מן הראשונים. וראיה ממה שאמרו (סד, א) הפסח נשחט בשלש כיתות זו אחר זו והכת השלישית נקראה עצלנית (סה, א), ואמרינן בירושלמי (פסחים פ"ה ה"ז) אמר רבי בון, מה אם דבר שמצותו כך - אמרת שקרויה כת עצלנית, מי שהוא מתעצל במצוה, על אחת כמה וכמה, עכ"ל. ועי' ספר חסידים (מהדורת פארמה, סי' ת"ח), שכתב כן להדיא לגבי השכמת בית הכנסת, וז"ל: בפסחים (סה, א) יצתה כת שנייה ונכנסת כת שלישית, תנא **והיא נקראית כת עצלנית מפני שנתעצלה להיות באחרונה**, ואע"ג דלא סגי בלאו הכי דמצוה לשלש כתות, אבעי להו לזרזי נפשייהו להיות מן הראשונים. **הרי כל המקדים לבוא לבית הכנסת או לבית המדרש או לדבר מצוה נקרא זריז**, אבל אם יהיה מחלוקת שזה אומר אני אהיה ראשון וזה אומר אני אהיה ראשון³ מוטב להיות אחרון שנאמר (משלי כה, ח) "אל תצא לריב מהר", עכ"ל.

ומבואר שאע"פ שהשכמת ביהכ"נ היא מצוה אחת, מ"מ יש מעלה מצד מדת הזריזות למי שמזדרז יותר לבוא, ולכן כל הקודם בתוך העשרה הראשונים, מעלתו רבה יותר [ולכן הוצרך הספר חסידים להזהיר שלא יריבו ע"כ]. ומכיון שלמדים **אנו את מעלת הזריזות להשכים לבית הכנסת מקרבן פסח, לכן לפחות בערב פסח שהוא זמן שחיטת הפסח יש לנו להיזהר יותר להשכים לביהכ"נ כדי להתפלל מיד עם הנץ החמה, וגם להשתדל להקדים מעשרה הראשונים, וכל המקדים יותר, מעלתו רבה יותר!**

משחיטת הפסח יש ללמוד גדר מעלת המשכים ראשון לביהכ"נ

בספרי "ומשחרי ימצאונני" כך ד' א' (שער ב' בירור בעי' ב', עמ' קכה) כתבתי בס"ד, **דמצינו דוגמא למעלת הבא ראשון לבית הכנסת, משחיטת הפסח**, במשנה בפסחים דף פט ע"א. דאיתא שם: האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים, כיון שהכניס הראשון ראשו ורובו, זכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו. ואמרינן בגמ' דהטעם שהאב אמר כן "כדי לזרז במצוות קאמר", וכתב רש"י וז"ל: וכדי לזרז קאמר, **שיזדרז כל אחד להיות ראשון ויהיה הוא ראש לאחיו שיזכו על ידו**, וכך הודיעם, עכ"ל. וכע"ז כתב הריטב"א בגיטין דף כה ע"א, וז"ל: **הזריז מזכה אחיו לומר שהם אוכלין מתחת ידו כאילו הוא מזכה אותם**, עכ"ל.

וי"ל דזהו גם גדר מעלת המזדרז ומשכים ראשון לבית הכנסת, דמכיון שהיה ראש לאחיו, כל השכר שלהם עובר דרכו והוא כצינור המשפיע לכל הבאים אחריו, ולכן גם מעלתו גדולה מכולם. וכדמצינו להגה"ק רבי נתן נטע שפירא זצ"ל בספרו 'מגלה עמוקות' (אופן רל"ט), שכתב דהראשון נוטל מתחילה שכר כולם, ואח"כ הוא נעשה צינור לחלק לכל אחד ואחד חלקו. ולזה אמר (שה"ש ו, ב) "דודי ירד לגנו", דאמר בלשון יחיד על הראשון שהוא צדיק גמור, שנעשה "ערוגות הבושם" והוא נוטל שכר כולם, ואח"כ מחלק הוא לאחרים. וז"ש "לרעות בגנים וללקוט שושנים", שמן הראשון הצדיק, לוקחים אח"כ האחרים, עכת"ד⁴.

רמז בהגדה של פסח - למעלת המשכים לביהכ"נ מעשרה הראשונים ומוצא השכינה שם

"מוציא מצה"

הגה"ק רבי יוסף כנאפו זצ"ל (מגדולי חכמי מרוקו) בספרו 'זבח פסח' על הגש"פ (דף סח, ב; ליוורנו תרל"ה). כתב שיש מכאן רמז למעלת עשרה הראשונים המשכימים תמיד לביהכ"נ ומוציאים השכינה. וז"ל שם: "מוציא מצה" – רמז למ"ש הכתוב "כי מוצאי מצא חיים", והם המקדימים לבוא לבית הכנסת בהשכמה, שמוציאים שם השכינה אשר מקדמה לבוא קודם כולם. וכמ"ש הש"ס דברכות (ו, א). ובזוה"ק פ' נשא (קכו, א) [וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי

¹ מאמר זה לא הובא בספר. ונדפס לראשונה בשנת תשע"ח בקובץ 'אספקלריא'.

² ואף בערב פסח שחל להיות בשבת, כתב הימשנה ברורה (סימן תמד סק"ד): **ובשבת זה משכימים להתפלל**, ולא יארכו הרבה כדי שיהיה להם שהות ולא יבואו לידי מכשול [אחרונים], עכ"ל. ועי' שו"ת 'תורת חיים' להגרי"ח זוננפלד (סימן מד, אות ה'), וז"ל: למחר ביום שבת קודש פי' מצורע שהוא ערב פסח, משכימין בכל בתי כנסיות להתפלל תיכף כשיאיר היום. ואין אומרים פיוטים בשבת זו כדי למהר סעודת שחרית, שאחר שליש היום אסור לאכול חמץ [והיום נחשב לענין זה מעמוד השחר], עכ"ל. ובמנהגי פרנקפורט (י"ב) מסופר שבשבת שבו ע"פ היו משכימין לביהכ"נ אום פינץ אוער [בחמש בבוקר]. ואומרים באותו שבת בהשכמה תהילים ושיר היחוד - קודם התפילה של שחרית, עיי"ש.

³ עי' מש"כ בזה בספרי "ומשחרי ימצאונני" כך ד' א' שער ג' סי' י' בהערה האחרונה.

⁴ ועי' בספרי "ומשחרי ימצאונני" שם, מש"כ עוד בזה.

בְּתוֹכָם" (שמות כה, ח). וְעָשׂוּ לִי מִקֹּדֶשׁ סֵתֶם, דָּקָל בֵּי כְנִישָׁתָא דְעֶלְמָא מִקֹּדֶשׁ אֶקְרִי. וְהָא אוֹקְמוּהּ. וּשְׂכִינְתָא אֶקְדִּימַת לְבֵי כְנִישָׁתָא. זָכָא הָהוּא בְּרִי נֶשׁ דְּאֶשְׁתַּכַּח מְאִינוּן עֶשְׂרָה קְדָמָה בְּבֵי כְנִישָׁתָא וגו', עי"ש באורך.

והיינו דרמזו אם אפשר שתמיד ירגיל עצמו להיות מהמשכמים לביהכ"נ בכל יום, חול ושבת ויו"ט, לא יעדר יום אחד שלא ישכים לביהכ"נ אם אפשר לו, כי זה הדבר מקדש האדם קדושה עצמית ורוחנית מאוד, ומעלתה רבה לאין קץ, דברים שאין להם שיעור, אשר אדם משכים ומעריב. וזהו "מוציא מצה" שתמיד הוא מוצא השכינה שנקראת מצה בביהכ"נ, ונדבק בה' יותר מאחרים לפי שזוכה להיות מהעשרה הראשונים שכבר קדמו לבית הכנסת. אשרי מי שזוכה למעלה קדושה זו, הוא ובניו אחריו, עכ"ל.

בנימין קפץ לים תחילה כמו הראשון המשכים לביהכ"נ - לכן זכה ששרתה שכינה בחלקו

"וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיּוֹם הַהוּא (שמות יד, כב) "שֵׁם בְּנִימִן צַעִיר רֹדֶם שָׂרִי יְהוּדָה רִגְמָתָם" (תהילים סח, כח) במכילתא דרבי ישמעאל פ' בשלח – (מסכתא דזוהי פרשה ה') איתא: רבי מאיר אומר [בלשון אחד], כשעמדו שבטים על הים זה אומר אני יורד תחלה לים וזה אומר אני יורד תחלה לים. מתוך שהיו עומדין וצוהבין, קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחלה שני "שם בנימין צעיר רודם שרי יהודה רגמתם שרי זבלון שרי נפתלי, צוה אלהיך עוזך עזה אלהים זו פעלת לנו" (שם סח, כט), אל תקרי רודם אלא רד ים. התחילו שרי יהודה מרגמין אותם באבנים שני "שרי יהודה רגמתם". משל למה הדבר דומה: למלך בשר ודם שהיו לו שני בנים אחד גדול ואחד קטן, נכנס לחדרו בלילה, אמר לקטן העמידני עם הנץ החמה ואמר לגדול העמידני בשלש שעות ביום, בא קטן להעמידו עם הנץ החמה ולא הניחו גדול, אמר לו, לא אמר לי אלא בשלש שעות ביום והקטן אומר לא אמר לי אלא עם הנץ החמה, מתוך שהיו עומדין וצוהבין נער אביהם, אמר להם, בני מ"מ שניכם לא כוונתם אלא לכבודי - אף אני לא אקפח שכרכם. כך אמר הקב"ה: מה שכר יטלו, בני בנימין שירדו לים תחלה, שרת שכינה בחלקו שני (בראשית מט, כז) "בנימין זאב יטרף", ואומר (דברים לג, יב) "לבנימין אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו וגו'. ומה שכר נטלו שבטו של יהודה שהיו רוגמין אותם, יהודה זכה למלכות שנא' "שרי יהודה רגמתם", ואין רגמה אלא מלכות שני (דניאל ה, כט) "באדין אמר בלשאצר והלבישו לדניאל ארגונה והמניכא דדהבה על צואריה והכריזו עלוהי די להוו שליט תלתא במלכותא", עי"כ⁵.

והקשה הגאון רבי אברהם פלאגי זצ"ל (בנו של הגר"ח), בספרו 'אברהם את ידו' (דרוש ו' לשה"ג דף קכז-קכח). איך מלאו לבו של שבט בנימין לירד לים תחילה, הרי הוא הצעיר שבכולם, ויהודה הרי היה הכי חשוב מאחיו והיו סרים למשמעתו כדאמרו במד"ר (ויחי פ' צ"ח ס"י ו'), א"כ היה על שבט יהודה לירד תחילה [או עכ"פ ראובן], ואח"כ ירד בנימין. ואחר שבנימין קדם וחטף את המצוה, יש לו לשלם י' זהובים, וכמו דמצינו לענין יבום שאם קדם הקטן לגדול חייב לשלם לו קנס, וכן לענין כיבוד אב ואם.

וכתב לבאר הדברים בטו"ד, לפי המבואר במכילתא (הנ"ל), דהים לא היה רוצה לקרוע ע"י משה אפילו שהרים מטהו, עד שבא הקב"ה וגער בו. והקב"ה לא היה גוער בים אם לא היה בא שבט בנימין ונכנס תחילה ואומר "באו מים עד נפש"י⁶, כיון שלעולם לא היה הים נקרע אם לא היו יורדים תחילה, וכפי שפירש הרב 'שבתי יהודה' (דף ל"ד), עי"ש. והרי זה דומה, למה שמצינו בגמ' ברכות (ו, ב) לענין בית הכנסת, דאם אין עשרה בביהכ"נ ובא הקב"ה ולא מצא עשרה מיד כועס, שנא' "מדוע באתי ואין איש", ובזוה"ק פ' תרומה (קלא, א) מבואר ד"קדמה שכינתא ואתיא" אפי' כשיש רק אחד, ומה שאמרו "ולא מצא עשרה", היינו שאפילו אחד שיפייס על יו"ד הבאים אחריו, לא מצא, עי"ש. ולכך סמך שבט בנימין ע"ז, דזה יקרא "מצוה מן המובחר", ויש לו מקום פטור, דלמפרע יוצא שנתעצלו אחיו, ואין להם שום פתחון פה, שיהא חייב קנס, דלזאת יקרא המהדרין מן המהדרין, ועיין להרב יזרע שמשון' פ' בשלח⁷.

אבל שבט יהודה, רוח אחרת היתה עימו כיצד היא 'מצוה מן המובחר', ולכן נתאחרו. ולא משום עצלות והתרשלות, אלא משום שסברו שכבוד המלך שהוא יבא תחילה דמלך פורץ לו גדר, וכדכתיב (מכה ב, יג) "ויעבור מלכם לפניו וה' בראשם". וממילא המצוה מן המובחר היא שהקב"ה יקדם ויקרע את הים, ורק אח"כ נעבור. ולכן עיכבו את שבט בנימין ע"י שהטילו עליהם אבנים לומר, לא טוב אתם עושים, דאין זה כבוד המלך ויש לכם להמתין, וממילא חייבים אתם לנו יו"ד זהובים כדן גונב מצוה. אלא דבכל זאת גבר בנימין ועשה מעשה, דסברו כיון שיש כאן ספק מה היא המצוה מן המובחר, והרי ישראל נמצאים בסכנה עצומה, דהמצרים רודפים מצד אחד והים לפניהם, והרי בכה"ג פסקו הריב"ש והש"ך (חו"מ ס"י שפ"ב), דבמקום סכנה אם חטף המצוה פטור מלשלם. ואין לך סכנה גדולה מזו, ועל ה' בטחונו דקדמה שכינה ואתיא ולה' הישועה, ואדרבא זכות היא לי, זאת ההכרעה עשה שבט בנימין, ועי"כ עשו מעשה לירד לים תחילה.

ולכן מצינו במכילתא שם, שהמשילו הויכוח שהיה בין שבט בנימין לשבט יהודה. "למלך בשר ודם שהיו לו שני בנים אחד גדול ואחד קטן, נכנס לחדרו בלילה, אמר לקטן העמידני עם הנץ החמה" - היינו בנימין, וכפי סברתו דקדמה שכינה ואתיא. "ואמר לגדול העמידני בשלש שעות ביום" - היינו יהודה דסבר שכבוד המלך לבוא בראשונה

⁵ כעיי'ז הובא בקצרה גם בגמ' סוטה (לו, א), ובמדרש תהלים (מזמור ס"ח), עי"ש.

⁶ עיי' תהילים סט, ב.

⁷ לתועלת המעיין הבאנו את דברי הרב יזרע שמשון' להלן בסוף דבריו.

ולכן צריך להמתין, דדרכם של מלכים הרי הוא לעמוד בג' שעות. "בא קטן להעמידו עם הנץ החמה ולא הניחו גדול, אמר לו, לא אמר לי אלא בשלש שעות ביום" היינו ששבת יהודה לא הניח לבנימין לקפוץ לים, בטען שהוא חוטף ממנו את המצוה, משום שלסברתו המצוה מן המובחר היא לאחר ולהמתין למלך, כדי שהוא יקדים בראשונה לכולם. "והקטן אומר לא אמר לי אלא עם הנץ החמה", היינו בנימין וכסברתו הנ"ל, וכך עשה למעשה שקפץ תחילה לים, "מתוך שהיו עומדין וצוהבין ננער אביהם", היינו שרבו ביניהם איזה הנהגה היא יותר כבוד המלך, התעוררו רחמי ה' שהוא מלכו של עולם "אמר להם, בני מ"מ שניכם לא כוונתם אלא לכבודי - אף אני לא אקפח שכרם".

ועפ"י בא ומבאר את השכר שקיבלו יהודה ובנימין, כל אחד ואחד מהם, מדה כנגד מדה, כפי סברתו להרבות בכבוד השי"ת. "אמר הקב"ה מה שכר יטלו. בני בנימין שירדו לים תחלה, שרת שכינה בחלקו שנא' (בראשית מט, כז) "בנימין זאב יטרף", ואומר (דברים לג, יב) "לבנימין אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו וגו' ". - היינו משום דמצוה מן המובחר היא לאקדומי ולבוא קודם שתשרה השכינה, כענין שמצינו בביהכ"נ שנאמר (ישעי' נ, ב) "מדוע באתי ואין איש" והקב"ה מתפייס באחד כאילו היו עשרה וכמבואר בזוה"ק וכו"ל. ולכן זכה מדה כנגד מדה, שתשרה שכינה בחלקו.

ועתה חוזר לשבת יהודה ואומר "ומה שכר נטלו שבטו של יהודה שהיו רוגמין אותם" - היינו כיון דשבט בנימין פטור מקנס וזכה במצוה ע"פ דין, משום שמצוה מן המובחר לאקדומי לפני השכינה וכו"ל. א"כ נמצא דשבט יהודה בדוחק ובצער, דלמפרע יוצא שנתעצלו, ולא שייד לומר "חשב לעשות מצוה ולא עשאה מעלה עליו כאלו עשאה" (נעי ברכות ו, א). לזה אמר: יהודה זכה למלכות שני "שרי יהודה רגמתם", ואין רגמה אלא מלכות שנאמר (דניאל ה, כט) "באדין אמר בלשאצר והלבישו לדניאל ארגונה והמניכא דדהבה על צואריה והכריזו עלוהי די להו שליט תלתא במלכותא", - היינו, כיון דברגימתם את שבט בנימין נתכוונו למצוה מן המובחר כפי סברתם להרבות בכבוד המלך, וכדכתיב "ויעבור מלכם לפניהם" וכו"ל. לכך זכו הם מדה כנגד מדה למלכות, כי "פועל אדם ישלם לו", "ואתה תשלם לאיש כמעשהו". וזהו שסיים "אף אני לא אקפח שכרם" - היינו כל אחד לפי סברתו, וכמשי"נ. עכ"ל הנפלאים של הגאון רבי אברהם פאלגיי זצ"ל בזה, עיי"ש⁸.

והנה הרב המחבר זצ"ל כתב שכבר ראה כע"ז בספר 'זרע שמשון' פרשת בשלח (להגה"ק רבי שמשון נחמני זצ"ל). ושם כתב כן בביאור דברי ר"מ בגמ' סוטה דף לו ע"א, ולתועלת המעיין אביא את לשונו שם (דף סט ע"א): **לבנימין היתה לו הזריזות, והרי זה דומה למאי דאמרינן⁹ דהנכנס ראשון לבית הכנסת אפילו ק' באין אחריו נוטל שכר כנגד כולם.** ופירשו בה חכמי האמת, שרצונו לומר, שכל הטוב והשפע שיבוא לבאים אחריו, הוא יהיה הצינור המשפיע והמחלק לכל אחד חלקו. ואף כאן, הואיל ובנימין היה זריז והיה ראשון, יזכה שכל השפע הבא לישראל יבוא בחלקו, והוא יחלק להם. ולכן נבנה שם הבית המקדש שמשם יבואו הברכות לישראל, עכ"ל ספר 'זרע שמשון'.

וי"ל עפ"י ד. דלכן המשכים ראשון לביהכ"נ קודם שתבא השכינה, מצינו בזוה"ק (תרומה שס), שהוא במדרגת צדיק והוא תיקון גדול לפגם הברית, והיינו משום שאוחז במדתו של בנימין הצדיק שהיה בבחינת יסוד, ולכן הקדים עצמו לקפוץ לים קודם שתבוא השכינה¹¹.

שביעי של פסח הוא יום של 'אהבה' לכן ראוי להשכים בו לביהכ"נ מעשרה הראשונים

"וַיִּוָּשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא" (שמות יד, ל)

בספר 'קדושת לוי' (פרשת בשלח, שס), כתב וז"ל: "ויושע ה' ביום ההוא". שיש ימים שהקב"ה משפיע טובו לעמו ישראל ומגלה להם אהבתו, והיום היותר מסוגל לזה הוא יומא דפסחא. וזהו 'ביום ההוא', דייקא, עכ"ל. ובקונטרס בעניני חודש ניסן וחג הפסח (להג"ר חנוך העניך קרלינשטיין זצ"ל), כתב דאולי הטעם לזה הוא מפני שיום שביעי של פסח הוא יום שבו מקבלין ישראל מלכות ה' עליהם ברצון ובשמחה רבה - מתוך שיא של אהבת ה', וכמו שאומרים בתפילה "וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו, ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה ובני", לך ענו שירה בשמחה רבה וכו". ומבואר בספרי הקדמונים, דכאשר מתחזק אהבת ה' אצל כלל ישראל, אזי גם מתגבר גלוי אהבת השי"ת לעמו ישראל.

ובס"ד מצאתי כן מפורש בדברי הגה"ק רבי שלמה הכהן מרדומסק בספרו 'תפארת שלמה' (מועדים, שער התפילה), וז"ל: וייראו העם את ד' ויאמינו בד' ובמשה עבדו אז ישיר כו'. הנראה בהמשך הכתובים כי כן כתי' **ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה ובני לך ענו שירה כו'.** הענין הוא ע"ד המבואר בתד"א מפני מה זכה משה למאור פנים כו' שכל ימיו ה' מתאנח ומצפה שיהי' שלום בין ישראל לבין אביהם שבשמים. כי אמנם כשנתבונן על ענין הניסים והנפלאות אשר ה' עם אבותינו במצרים וים סוף הנה תוכן ענינם ה' רק להרים קרן ישראל נגד כל העמים כי רוצה ד' בעמו יפאר אותם בישועת הניסים והנפלאות האלו נגד כל העמים כי רגזו וחלו מפניהם להיות חיבתו ניכר עליהם כי בם הוא חפץ לעבוד לפניו ולהתברך בשמו. **כי כאשר ישראל הם מהפכים את טבעם ומזג גופם ומשנים את מנהגם למנהג העולם חוץ לדרך הטבע למסור נפשם תמיד לכבודו ית"ש, כן גם השי" מפליא עמם לעשות כמדתם חוץ מדרך הטבע ומשדד המערכה להגדיל חסדו עימהם,** עכ"ל¹².

⁸ היות ועיקר דברי הגר"א פאלגיי זצ"ל הובאו מפני הדמוי להשראת השכינה בביהכ"נ, לכן הבאנו רק תו"ד. והחפץ לראות את הדברים בשלימות יעיין במקור.

⁹ חיבר גם ספר 'תולדות שמשון' עמ"ס אבות. וידוע הבטחתו בהקדמתו לספרו 'זרע שמשון' לכל הלומד בספריו שיזכה לבני חיי ומזוני!

¹⁰ הנה לא מצינו לשון זו בחז"ל, והוא שילוב של דברי הגמ' בברכות דף מז ע"ב ודברי הזוה"ק פ' תרומה דף קלא ע"א, עיי"ש.

¹¹ עיין ספר 'שערי הלשם' חלק ב' סי' ג' פרק א' עניני האבות, שם יוסף וגם בנימין הם במדרגת "יסוד", ואכהמ"ל.

¹² לשלימות הדברים אעתיק בזה גם את המשך דבריו, וז"ל: וז"פ "לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו". פי' מה שעושה נפלאות הגדולות הוא רק להשפיע חסדו לעולם הזה לטובת אוהביו העובדים אותו לשמו אבל לא למען התגדל שמו לבד הוא עושה כל אלה כי כל הניסים והנפלאות לנגד א"ס ב"ה כלא הם. היפלא מד' דבר. כי אין שום פלא מד' ית"ש. אך

וב'שפת אמת' (ויקרא, פסח), הוסיף עוד לדקדק לשון "וראו בניו גבורתו" שבקריעת ים סוף עם ישראל היו בבחינת 'בנים' של השי"ת, שזו בחינה של 'אהבה' [ולא כיציאת מצרים שאז היו בבחינת 'עבדים']. וז"ל שם: הפרש הגאולה שביציאת מצרים לקריעת י"ס. עפ"י מה דאיתא שבניי נקראו 'עבדים' ו'בנים'. וביצ"מ קבלו מלכות שמים כמ"ש הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה וכ"כ (ויקרא כה, מב נה) "עבדי הם אשר הוצאתי כו...". אח"כ קריעת ים סוף בחינת 'בנים'. וז"ש "ולא נחם" במדרש שלא נחם הבורא ית' על צער שהי' להם כו' - וזה בחינת 'בנים'. [אחרי כתבי זאת מצאתי רשום אצלי בשם מו"ז ז"ל מענין זה באופן אחר קצת כי השי"ת העמיד את בניי במדריגה פחותה מאוד בעת קי"ס כמ"ש שהי' קטרוג הללו עי"ז והללו כו'. כדי שיהי' הצלה רק מצד שהם בניו לא מצד זכות מעשיהם. לכן נזכר כמה פעמים בניו המעביר בניו. וראו בניו כו'. וגם אמר שעפ"י הקבלה נק' זאת מוחין דקטנות עכ"מ והמש"י]. וכן כתוב: **המעביר בניו בין גזרי ים סוף כו' וראו בניו גבורתו כו' מלכותך ראו בניך בוקע ים כו' - הכל בבחינת 'בנים'.** כי מקודם היה הגאולה צורך להצילם מכח המצרים. אבל אח"כ שנאמר וישבו כו' היה רק לתוספות חיבה יתירה והוא בחינת 'בנים'. ומקודם כתיב לא תצאו איש מפתח ביתו כו' שלא היו יכולין לראות במפלת הרשעים, אח"כ כתיב וירא ישראל את מצרים מת כו', וכבר כתבתי מזה במ"א, עכ"ל ה'שפת אמת'.

והנה ידוע מש"כ הספרים (ע"י ספורנו שמות ד, כב; 'מראה יחזקאל' פ' האזינו [ד"ה והנה שני מדות], ועוד) שההבדל בין 'בן' ל'עבד' הוא, ש'עבד' כל מעשיו הם רק מיראת העונש ולכן עושה רק מה שאומרים לו, ואילו 'בן' מעשיו נובעים מאהבתו לאביו, ולכן עושה גם דברים שיודע שיהא בהם נחת לאביו, ואפילו שלא ציוה לו ע"כ במפורש.

והנה כבר נתבאר באורך בספרנו "ומשחרי ימצאוני" (כרך ב', ענין ג' אותיות י"א) **שהמקדים לבוא לביהכ"נ מעשרה הראשונים, מראה בזה שהוא אוהב את ה', וגם נקרא אוהב לה' וכדכתיב (משלי ח, יז) "אני אוהבי אוהב ומשחרי ימצאוני".** וטעם הדבר, דמכיון שלהיות מעשרה הראשונים אי"ז חיוב, והוא רק מעלה גדולה¹³ ובכל זאת הוא זהיר בכך, א"כ בזה מוכיח שהוא אוהב את ה'.

ולפי"ז נראה, **דהפחץ לזכות ולחוש ביום שביעי של פסח בגלוי אהבתו של השי"ת אליו, ולהיות בבחינת 'בן', עליו להשתדל לעשות ביום זה מעשים של 'אהבה' כמו להשכים ברצון ובזריזות לבית הכנסת להיות מעשרה הראשונים, אזי יזכה שיחזיר לו הקב"ה 'אהבה' וימלא כל משאלותיו לטובה, וכמש"כ (שם) "אני אוהבי אוהב ומשחרי ימצאוני".** וכן כתוב (שם ח, לה) **"כי מוצאי מצא חיים ויפק רצון מה"י"**¹⁴!

ב' טעמים להשכמה ב'אסרו חג' של פסח' והנ"מ בזה

הנה בספר 'ליקוטי מהרי"ח' ח"ג (סדר מוצאי פסח ואסרו חג, דף מג ע"א) כתב בשם ספר ישערי רחמים, שהגר"א זצ"ל היה מזדרז מאוד באסרו חג להניח תפילין בהשכמה, כדי להראות החביבות אחר שלא הניחם במשך החג, עכ"ל. והנה יעוין בספר 'שער הכוונות' (ענין 'אסרו חג'), שכתב בשם האריז"ל, דענין 'אסרו חג' הוא שיש עדיין הארה מהיום טוב, בכל היום שלאחריו, עיי"ש באורך. א"כ לפי מש"נ לעיל, דבשביעי של פסח מפני שהוא יום של 'אהבה' ראוי להשכים בו לביהכ"נ מעשרה הראשונים, יתכן שמטעם זה ראוי לנהוג כן גם ב'אסרו חג' ולהשכים לבית הכנסת לתפילת שחרית, ולא רק מטעם חביבות מצוות התפילין.

וא"כ לפי"ז יש לנו לדון, האם עדיף שיזדרז להניח התפילין כבר בביתו לחיבת המצוה, אף אם לא יספיק להיות מעשרה הראשונים [ובעלמא כבר מצינו שדנו הפוסקים איזו מעלה עדיפה יותר, ובספרנו "ומשחרי ימצאוני" כרך א' שער א' וב' פרק ה' הארכנו בס"ד בביאור כל שיטות הפוסקים בזה]. ומסתברא לענ"ד שבנידון דידן, עדיף יותר שיצא מביתו עטור בטו"ת לחיבת מצות התפילין שהיא דאורייתא, ועדיין צ"ע.

גליון זה נלקט מהספר היחודי

"ומשחרי ימצאוני"

ב' כרכים [כ- 1200 עמודים] - אוצר ענק ונדיר המקיף את כל עניני

עשרה הראשונים המשכימים לבית הכנסת

אשר יו"ל בהסכמת גדולי ישראל שליט"א מכל העדות והחוגים

ובראשם מרן שה"ת הגר"ח קניבסקי שליט"א

וב"ה מאז הופעתו (לפני כ-ד' שנים) נרכש והופץ בהרבה מקומות בארץ ובעולם.

וכבר יותר משנה שאזלה בס"ד מהדורה א', ונקוה בקרוב אי"ה שנוכח למהדורה ב'.

וניתנת בוזאת האפשרות לכל אחד להיות שותף בזכו הרבים הגדול

בהוצאת 'מהדורה שניה', והפצתה כראוי ברחבי תבל.

לפרטים והנצחות: ניתן לפנות למחבר רבי איתמר חבשוש שליט"א הלל 31 עיה"ת אלעד טל': **054-8452645**

דוא"ל: **Ci9335108@gmail.com**. או להפקיד **לבנק פאג"י סניף 188, מס' חשבון 105-386715** [ולציין המטרה].

כמו"כ בהמלצת וברכת מרנן שר התורה מופת הדור הגר"ח קניבסקי שליט"א ואדמו"ר הגה"צ **רבי דוד אבוחצירא** שליט"א

מתקיימים ברחבי הארץ **דרשות במעלת עשרה הראשונים**, בהלכה באגדה ובמוסר.

פרטים נוספים: ולקבלת 'עלוני נוספים של חיזוק' וכו', **בטל' ובדוא"ל הנ"ל.**

בערכנו הם ניסים חוץ מדרך הטבע כערך העבדות של בניי, אבל העובדי כוכבים הם מתנהגים על פי הטבע לכן ההנהגה עמוס רק בטבע טבעו בים סוף. בתהומות טבע. והנה כי כן כאשר כביכול מפליא ניסים עם ישראל למעלה מן הטבע הוא למופת כי עבדותם הוא ג"כ למעלה מן הטבע כנ"ל. ועי"ז ה"י משה רבינו עליו השלום תמיד מצפה להיות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים כי אך זהו עיקר העבדות ולפי העבדות כן הוא ההנהגה למעלה. ולכן כאשר בקריעת ים סוף נאמר ויראו העם את ד' וכו' אז ישיר משה כי זהו עיקר שמחתו שזכו ישראל ליראת השם והאמונה. וזהו ומלכותו ברצון קבלו עליהם. אז משה ובניי לך ענו שירה. כי אך בזה ישמח לב צדיק כאשר בניי עובדים את ד' כל הימים, עכ"ל ה'תפארת שלמה'.

¹³ וכפי שנתבאר באורך בספרנו "ומשחרי ימצאוני" כרך א' שער ב' פ"א בירור סעי' א', ובעוד מקומות.

¹⁴ ע"י ברכות דף ח' ע"א.